

Reageren?

Brieven: maximaal 200 woorden.

Artikelen: maximaal 700 woorden.

Mail uw reactie met naam, adres en telefoonnummer naar
opinie@nd.nl of Postbus 2085, 3800 CB Amersfoort.Meer informatie: nd.nl/contactEWALD VERVAET • wis- en natuurkundige, ontwikkelings- en leespsycholoog verbonden aan Stichting Histos te Amsterdam nd.nl/opinie BEELD ANP / JEROEN JUMELET

STOP DE OPJAAG- EN TESTCULTUUR

... De drang om kinderen al vanaf de vroegste jaren van de basisschool te testen, is gestoeld op een onjuiste pedagogiek. De lat moet weer gelegd worden bij de ontwikkeling van het kind zelf.

Het onderwijsniveau op de basisschool daalt al jaren, over de hele linie, maar vooral in de kernvakken: lezen, schrijven en rekenen. Dat maakte de Onderwijsinspectie eerder deze maand bekend in haar jaarlijkse *Staat van het onderwijs*.

Een verklaring voor die daling heeft de inspectie niet. Volgens mij ligt die in de wetenschappelijke bemoeienis met het onderwijs, vanuit onhoudbare aannames. Daardoor is er een opjaag- en testcultuur ontstaan. Leerlingen krijgen stelselmatig leerstof waar ze niet rijp voor zijn. En ze worden stelselmatig verkeerd getoetst.

gesloten netwerk

In 1929 omarmde pedagoog en filosoof Philip Kohnstamm de opvatting dat het intelligentieniveau van kinderen verhoogd zou kunnen worden. Zijn leerling Martinus Langeveld vormde die opvatting om tot de gedachte van de ontwikkelbaarheid van het kinderlijke denken. Het werd de grondslag voor zijn Pedagogisch Instituut, dat hij in 1946 oprichtte. Dat instituut heeft tientallen (latere) hoogleraren onderwijskunde of ontwikkelingspsychologie en docenten van kweekscholen en pabo's opgeleid. Zo is er aan onze universiteiten en pabo's een betrekkelijk gesloten netwerk ontstaan, dat ervan uitgaat dat intelligentie bij kinderen ontwikkeld kan worden. De psychologische ontwikkelingsfasen van het kind worden daarbij ontkennd of genegeerd.

kleuterschool

Zo kon het gebeuren dat de kleuterschool en de lagere school in 1985 zijn gefuseerd tot de basisschool. Een ander voorbeeld is het begrip 'streefniveau' (*Staat van het onderwijs* bevat het vijftig keer). Op filosofische gronden worden scholen geacht leerlingen – ongeacht hun feitelijke rijpheid – naar een bepaald niveau te brengen.

Een voorbeeld is dat de Onderwijsinspectie in 2006 heeft opgeroepen in groep 1 en 2 van de basisschool letters aan te bieden. Een feit is echter dat kinderen gemiddeld rond zesentwintig maanden leesrijp worden. Dan kunnen ze iets met letters aan. Niet-leesrijpe kinderen die in juni al zestien of achttien letters kennen, zijn na de zomervakantie meer dan de helft daarvan weer vergeten.

Een ander voorbeeld is de Cito-spellingstoets voor eind groep 4. Woorden als 'luid' en 'bakker' staan erin. Het gemiddelde kind is echter pas in groep 6/7 aan dit soort spel-

De ministers Ingrid van Engelshoven en Arie Slob ontvingen eerder deze maand het rapport *De Staat van het Onderwijs* van de Onderwijsinspectie. Het niveau van het basisonderwijs daalt al enige jaren. De inspectie weet niet waardoor.

lingregels toe: dat je soms een andere letter moet schrijven dan je hoort (niet luit, maar luid; niet hoetju maar hoedje), of bij een korte klinker een medeklinker moet verdubbelen (wel ik vertrok, maar niet zij vertroken).

Veel scholen trainen groep 4 daarom op die spellingsregels. Daardoor zijn de Citoresultaten aardig, maar dan beginnen de problemen pas echt goed. Nog zo'n twee jaar moeten de leerkrachten de spellingsregels alsmaar blijven uitleggen en moeten ze de vele spellingsfouten blijven verbeteren.

Gevolg: kinderen ontwikkelen een weerzin tegen lezen en Nederlands, meer faalangst, minder zelfwaardegevoel, afnemende leesvaardigheid. Leerkrachten raken afgebrand; er is te weinig tijd en energie voor stof waar de leerlingen wél aan toe zijn.

meerkeuzetoets

De kiem van het oneigenlijke toetsen ligt in het Cito, zoals dat rond 1960 is opgezet. Een test is doorgaans een meerkeuzetoets. Er komt uit hoeveel procent een kind van een gemiddel-

de afwijkt, en er zitten twee onhoudbare methodologische aannames achter.

Ten eerste: een gemiddelde zou een groep leerlingen kenmerken, terwijl elke leerling daar een afwijking van zou zijn (wat niet klopt). Precies zo-

De problemen in het onderwijs zijn ernstig en zitten diep. Er is een noodplan nodig.

als het gemiddelde van 25 metingen de stand van een ster weergeeft en elke meting daar een afwijking van is (wat wél klopt).

Ten tweede: kinderen ontwikkelen zich voortdurend, ook in de schoolvakken. Een test gooit echter rijp en niet-rijp op één hoop, door over alle kinderen te middelen. Daardoor weten we bij een kind met een laag re-

sultaat niet of het ergens niet rijp voor was, of misschien wel, maar slecht onderwijs heeft gekregen, of dat het een persoonlijk probleem had.

Naast tests zijn er proeven. Anders dan tests steunen zij op houdbare inzichten. Leesrijpheid bijvoorbeeld stelt men vast met de leesproef – doorgaans bij kinderen tussen hun zesde en zevende verjaardag. Rik kan bijvoorbeeld al RIK, MAMA en LOTTE (zo heet zijn zus) schrijven. De leerkracht schrijft met die letters het woord KORT. Als Rik dit alleen hakt ('k-o-r-t'), is hij niet leesrijp. Maar als hij het daarna ook als woord leest, is hij wel leesrijp. Voor spellingrijpheid bestaan vergelijkbare proeven. Naast rijpheidproeven zijn er voordeproeven, zoals overhoringen, proefwerken en examens met open vragen. Daarmee gaat men na in hoeverre een leerling de stof waar hij rijp voor is, daadwerkelijk beheerst.

noodplan

De problemen in het Nederlandse onderwijs zijn ernstig en zitten vanwege hun lange voorgeschiedenis diep.

Er is daarom een noodplan nodig om de opjaag- en testcultuur te doorbreken. Noodzakelijke stappen zijn:

- ▶ Alle betrokkenen erkennen dat ze de dupe zijn van de geschiedenis sedert 1946 en beginnen opnieuw, vanuit de ontwikkelingsfasen van het kind en de proeven.
- ▶ Leerkrachten worden weer meester over het lesgeven.
- ▶ Er komt een gekozen adviesorgaan van basisschoolleerkrachten, dat voor elke maatregel en wetwijziging op het gebied van het basisonderwijs geraadpleegd wordt door de regering.
- ▶ Pabo's leiden weer theoretisch en praktisch op in de ontwikkelingsfasen van het kind.
- ▶ De onderwijsinspectie controleert of een school elk kind in zijn of haar ontwikkeling volgt en verbiedt tests.
- ▶ Het Cito maakt slechts rijpheid- en vorderingsproeven, of sluit de deuren.
- ▶ De regering en de Tweede Kamer spreken plechtig uit dat dit de laatste structuurwijzigingen in het onderwijs zijn. <